

Andrzej F. Dziuba

Słowo wstępne

Studia Prymasowskie 6, 5-7

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SŁOWO WSTĘPNE

Podążanie ludzkimi drogami stwarza niezwykle możliwości pochylania się nie tylko nad ich teraźniejszością, ale także w stosunku do bardzo wielu nad ich przeszłością, bliższą, a czasem nawet bardzo oddaloną, niknącą wręcz w dalekich odstępach czasu. Przeszłość na zawsze pozostanie niezgłębionym znakiem tego, co przeminęło, chociaż i dziś ma ona własne życie, oceny i interpretacje. Tak wielka, jak i mała historia zawsze pasjonuje ludzi, szczególnie tych, którzy ją obecnie codziennie sami tworzą.

Oczywiście, w tym kontekście zazwyczaj wskazuje się na różnorodnych bohaterów przeszłości. Nie chodzi tutaj tylko o bohaterstwo w sensie heroicznym, ale o zwyczajne bycie wpisanym w dany czas, miejsce czy wydarzenie. Można sądzić, że nawet najmniejsza wzmianka zachowana na kartach dziś odczytywanych dziejów, jest wielkim darem dla teraźniejszości. Jak wiele one mówią dziś, nawet wtedy, gdy nie do końca wszystko rozumiemy czy czujemy. Ważne, że coś się zachowało i może być przedmiotem różnorodnych badań.

To wielkie dziedzictwo historii odnosi się także do Polski, szczególnie do jej „małych ojczyzn”, które w coraz większej liczbie są pełne świadomości swoich dziejów. Jest to dobry i twórczy znak. Dzieje ostatnie wydają się być jeszcze bardziej wypełnione wyraźnymi i żywymi znakami. Stanowią je konkretne miejsca, a także konkretne osoby, często związane ze sobą różnymi więzami.

Odpowiedzialne spoglądanie w historię dotyczy także widzialnych struktur chrześcijaństwa, a w nim Kościoła katolickiego. Ten ostatni szczególnie trwale i wymownie wpisał się w dzieje Polski. Stał się w pewnym sensie współtwórcą jej narodowych i państwowych dziejów. Ta więź zadzierzgnięta została już w historycznym momencie chrztu księcia Mieszka I z rodu Piastów w 966 roku. Datę chrztu przyjmuje się jako rok zrodzenia się naszej państwowości.

Historia wyraźnie pokazała, że szczególna rola – ze strony Kościoła katolickiego – przypada kolejnym Prymasom Polski zasiadającym na arcybiskupiej i metropolitalnej stolicy w Gnieźnie. Zapoczątkował tę linię abp Mikołaj Trąba (†1422). Należy zatem wskazać liczną rzeszę jego następców, zwłaszcza kard. Stefana Wyszyńskiego, aż do aktualnego Prymasa Polski abp. Józefa Kowalczyka.

Ośrodek Dokumentacji i Studiów nad Osobą i Nauczaniem Kardynała Stefana Wyszyńskiego UKSW jest jednostką naukowo-badawczą oraz organizacyjną zajmującą się dziejami prymasów i prymasostwa. W ramach tej pracy wydaje

periodyk „Studia Prymasowskie”. Stanowi on szczególną płaszczyznę publikacji prac badawczych w zakresie wspomnianego przedmiotu.

Kolejny, już VI tom „Studiów” zawiera najpierw materiały z VI Konferencji Naukowej, która odbyła się na UKSW *Współczesne wyzwania dla Kościoła w Polsce. Nauczanie Prymasa Tysiąclecia. Jego Męczeństwo zawierzenia* ukazał ks. prof. Józef Zabielski (UKSW), natomiast dziedzictwo kulturowe Jego Magnificencja ks. prof. Henryk Skorowski (UKSW). Z kolei prof. Wiesław J. Wysocki (UKSW) omówił wizję narodu i państwa kard. S. Wyszyńskiego. Anna Rastawicka z Instytutu Prymasowskiego w swoim wystąpieniu ukazała miejsce Maryi na drogach człowieka. Oczywiście, wszystkie teksty koncentrowały się wokół przepowiadania Prymasa Tysiąclecia.

Po raz pierwszy, w niniejszym tomie znalazły się referaty wygłoszone podczas jeszcze jednej konferencji odbywającej się na UKSW, poświęconej Prymasowi Tysiąclecia. Konferencja podjęła temat: *Prymas Wyszyński – w drodze do świętości*. Spotkanie zostało zorganizowane przez Edytorskie Koło Naukowe Studentów Historii UKSW, którym należy złożyć serdeczne gratulacje. Dla przybliżenia znaczenia warto przytoczyć choćby nazwiska niektórych prelegentów: prof. Jan Żaryn, dr Adam Dziurok, o. prof. Janusz Zbudniewek, dr Andrzej Grajewski, prof. Wiesław J. Wysocki.

W części zawierającej rozprawę i artykuły prawie wszystkie teksty koncentrują się wokół osoby i nauczania Prymasa Tysiąclecia. Wskazano m.in. na duchowość pracy ludzkiej, katechezę, Wielką Nowennę, przesłanie do nauczycieli i wychowawców oraz udział w pierwszej sesji Vaticanum II. Tylko artykuł bp. Andrzeja F. Dziuby zestawia doświadczenia kanonizacji św. Maksymiliana Marii Kolbego w przeżyciach i nauczaniu Jana Pawła II oraz kard. Józefa Glempa, a tekst ks. Jerzego Swędrowskiego omawia zaangażowanie arcybiskupów gnieźnieńskich w tworzenie kultury narodu. Warto jeszcze dodać, że wiele publikowanych prac źródłowych oraz opracowań dotyczy Prymasa Tysiąclecia. Ukazane jest to schematycznie w dziale recenzje.

Studia nad prymasostwem jawią się jako szczególnie wymagający dział badań historycznych. Faktycznie są to badania interdyscyplinarne. Takie jest bowiem usytuowanie osobowe i faktograficzne poszczególnych Prymasów Polski. Szczególnie jest to widoczne w postaci kard. Wyszyńskiego. Jego posługa prymasowska w powojennych dziejach Polski trwale zapisuje się w historii.

Wydaje się, że kolejny tom „Studiów Prymasowskich” jeszcze wyraźniej ukazuje bogactwo posługi religijnej, społecznej i patriotycznej Prymasa Tysiąclecia. To był faktycznie „Prymas i mąż stanu”, który nadal pozostaje twórczym drogowskazem wielu przemian zachodzących w różnych dziedzinach życia osobowego oraz społecznego.

Jednocześnie zapraszamy wszystkich znawców i badaczy problematyki prymasowskiej do uczestnictwa w konferencjach naukowych na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz współpracy w tworzeniu „Studiów Prymasowskich”. Pragniemy, aby były one jeszcze bardziej otwartym i twórczym miejscem pochylania się nad tak ważnym okresem w dziejach Polski, znaczonego posługą poszczególnych prymasów.

bp Andrzej F. Dziuba